TIBBİ GÖRÜNTÜLEME ÇALIŞANLARININ PORTABLE RÖNTGEN CİHAZLARININ KULLANIMINDA ENFEKSİYON KONTROLÜNE YÖNELİK BİLGİ, TUTUM VE DAVRANIŞLARI

Rukiye YALAP[1], Ercan TÜRERER[2], Gürdoğan AYDIN[2,] Dilek ATASEVEN[2],

1. Dr. Öğr. Üyesi, Kapadokya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu

2. Öğr. Gör., Kapadokya Üniversitesi Kapadokya Meslek Yüksekokulu

Amaç: Bu çalışmada; Portable Röntgen Cihazı ile çekim yapan Tıbbi Görüntüleme Teknisyen ve Teknikerlerinin çekimler esnasında ve çekim sonrasında enfeksiyon kontrolüne yönelik bilgi düzeylerinin, tutum ve davranışlarının ortaya konularak portable röntgen cihazı kullanımı esnasında oluşabilecek enfeksiyon bulaş risklerinin önlenmesine yönelik tedbirlerin geliştirilmesine katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot: Araştırmada TÜMRAD-DER, TMRT_DER ve TG-DER derneklerine kayıtlı toplam 6.147 Tıbbi Görüntüleme teknisyen ve teknikerine online olarak ulaştırılarak anket formunun doldurulması istenmiştir. Çalışanlara araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan tanımlayıcı bilgilerini ve enfeksiyon kontrolü konusunda bilgi, tutum ve davranışlarını sorgulayan anket formu uygulanmıştır. Portable röntgen cihazı ile çekim yapan teknisyen ve teknikerlerden araştırmaya katılmayı kabul eden 266 katılımcı araştırma kapsamına alınmıştır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 22 programında değerlendirilmiş, İstatistiksel analizde Ki-kare, t testi analizi kullanılmış ve $p<0.05$ değerleri anlamlı olarak kabul edilmiştir.

Giriş

Enfeksiyon kontrolü özellikle başta yoğun bakım üniteleri olmak üzere hastaneler için öncelikli bir hedeftir. Enfeksiyon kontrol komiteleri hastane enfeksiyonlarını izlemekte ve riskli alanları belirlemektedir Hastane enfeksiyonlarının en fazla görüldüğü yerler ise yoğun bakım üniteleridir (Çoksak, Çelik, Danacı ve Sökel, 2017). Yoğun bakım ünitelerinde dünya çapında yaygınlık oranı %30 olarak tahmin edilen enfeksiyonlar önemli bir morbidite ve mortalite nedenidir (Araç vd., 2019). Hastane enfeksiyonları morbidite ve mortalitesinin yüksek, ekonomik yükünün fazla ve temel uygulamalarla kısmen önlenebilir olmasıyla çok önemli enfeksiyonlardır. Bu amaçla hastane enfeksiyon kontrol programlarının geliştirilmesi ve uygulanması gerekmektedir. Enfeksiyonların önlenmesinde temizlik en önemli konudur. Enfeksiyonların önlenmesinde tüm sağlık personelinin koordineli çalışması esastır. Bu amaçla tüm personel eğitilmelidir (İltus ve Durmaz, 2005) .

Hastane enfeksiyonlarının ortaya çıkması için 3 faktörün olması gerekir: Mikroorganizmalar için bir kaynak, bu mikroorganizma ile kolonize veya enfekte olmaya hazır duyarlı bir konak ve kaynaktan konağa mikroorganizmaların taşınmasında rol oynayan bulaş yolları ki bunların içinde en önemlisi sağlık çalışanlarının elleridir. Hastane ortamında ellerin kontamine olma olasılığını arttıran aktivitelerle ilgili sınırlı veri bulunmaktadır. Temiz işlemler veya hospitalize hastaların sağlam cildine dokunmakla bile sağlık çalışanlarının elleri kontamine olabilmektedir (Gencer, 2008).

Etkin bir enfeksiyon kontrol programı, hastanede yatış süresini kısaltıp morbidite ve mortaliteyi azaltarak hasta memnuniyetini artırmanın yanında, ilaç ve diğer sarf malzemelerin uygun kullanımını en üst düzeye çıkararak maliyeti düşürmektedir. Ülkemize benzer şekilde gelişmekte olan ülkelerdeki sağlık bakım hizmetlerinin artan yükünün daha doğru şekilde

değerlendirilmesi gerekmektedir. Enfeksiyon kontrolündeki önemli problemler arasında personel ve malzeme eksikliği, mikrobiyoloji laboratuvarlarına erişim eksikliği ve enfeksiyon kontrol komitelerine yeterli idari desteğin sağlanmaması sayılabilir (Yüceer ve Demir 2009, Khan, Baig ve Mehboob 2017).

Bulgular: Çalışma kapsamına alınan çalışanların yaş ortalaması 31,5 (min = 19, max= 61, sd= 9,5) 'dir. Çalışma grubunun %51,9'u erkek %48,1 'i kadındır. Ön Lisans mezunu olanların oranı %62, Lisans mezunu olanların oranı %27,8'dir. Katılımcıların %30,5'i devlet hastanesinde, %22,9'u özel hastanede, %18,8'i eğitim ve araştırma hastanesinde çalışmaktadır. Çalışanların %88,3'ü sağlık taramalarını düzenli olarak yaptırdığını belirtmiştir. Çalışanlarda enfeksiyon kontrolü hakkında düzenli eğitim alanların oranı %60,9 'dur. Sağlık Personelinin %23'ü eldiven giyildiğinde el hijyeni sağlamaya gerek olmadığını, %14,3'ü eller kirlenmediyse hastalar arasında el hijyeni sağlamaya gerek olmadığını belirtmiştir. El hijyeni alkol içeren antiseptik bir solüsyon ile el ovalanarak sağlanabilir diyen sağlık personeli oranı %62,4'dür. Araştırma kapsamına alınan sağlık personelinin %90,6'sı el hijyeninin yeterince sağlanmamasını hastane enfeksiyonlarının oluşması ve çoğul dirençli patojenlerinin yayılmasının ana nedeni olarak görmüştür.

Katılımcıların %69,5'i el hijyeninde 5 endikasyon kurallarını uyguladığını belirtmiştir. Hastalar arasında el hijyeni sağladığını ifade eden çalışan oranı %77, hastalar arasında eldiven değişimi yaptığını ifade edenlerin oranı ise %79,7'dir. Yoğun Bakım Ünitesinde maske kullananların oranı %63,1'dir. Yoğun bakım ünitesinde disposable önlük kullananların oranı %56,8'dir. Her hastadan sonra maske ve önlük değiştiriyorum diyenlerin oranı %44'tür. Çalışanların %68,5'i portable röntgen cihazını kullandıktan sonra cihazın hastaya temas eden parçalarını her hastadan sonra dezenfektan ile silerek temizlediğini ifade etmiştir. Cihazın hastaya temas eden parçalarını koruyucu malzeme (streç film vb.) kullandığını belirtenlerin oranı %67,3, çekim yaptığı hastada bulaşma riski olan herhangi bir hastalık olup olmadığın kontrol ettiğini ifade çalışanların oranı ise %79,3 olarak tespit edilmiştir.

Sonuç: Hastanelerin yoğun bakım üniteleri, ameliyathane, klinik ve servislerde yatarak tedavi gören ve Röntgen ünitesine gidemeyecek hastaların hasta yatağında radyografi çekiminin yapılmasını sağlamak amacı ile kullanılan Portable Röntgen cihazlarının kullanımı esnasında enfeksiyon kontrolüne yönelik tedbirlerin alınması gereklidir. Portable röntgen cihazı ile çekim yapan radyoloji çalışanlarının enfeksiyon kontrolü ile ilgili yeterli eğitim almadıkları, yoğun bakım ünitelerinde çekim esnasında el hijyeninde 5 endikasyon kurallarını yeterli düzeyde uygulamadıkları belirlenmiştir. Yoğun bakım ünitesi gibi özellikli birimlerde portable röntgen cihazının kullanımı esnasında enfeksiyon kontrolünün sağlanması için radyoloji çalışanlarında eğitimlerin artırılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Portable Röntgen Cihazı, Enfeksiyon Kontrolü, El Hijyeni, Hastane Enfeksiyonu, Tıbbi Görüntüleme

Kaynaklar:

1. Çoksak A, Çelik Y, Danacı C, Sökel S. (2017). Yoğun Bakım Ünitelerinde İnvaziv Uygulamalar ve Enfeksiyon İlişkisi. MAKÜ Sağ. Bil. Enst. Derg. 5(1): 22-31

2. Araç E, Kaya Ş, Parlak E, Büyüktuna SA, Baran Aİ, Akgül F, Gökler ME, Aksöz S, Sağmak Tartar A, Tekin R, Yıldız Y, Günay E. (2019)Yoğun Bakım Ünitelerindeki Enfeksiyonların Değerlendirilmesi: Çok Merkezli Nokta Prevalans Çalışması. Mikrobiyol Bul;53(4):364-373.
3. İltuş F., Durmaz Akyol A.(2005) Dahili Yoğun Bakım Ünitelerinde Hastane Enfeksiyonlarının Önlenmesi. Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi 9(1-2):35-40
4. Gencer S. (2008) Hastane Enfeksiyonlarının Önlenmesi ve Kontrolün Olmazsa Olmazı: El Yıkama. Hastane Enfeksiyonları: Korunma ve Kontrol Sempozyum Dizisi 60:71-78
5. Yüceer S. ve Demir S.G. (2009) Yoğun Bakım Ünitesinde Nozokomiyal Enfeksiyonların Önlenmesi Ve Hemşirelik Uygulamaları. Dicle Tıp Dergisi , 36(3): 226-232
6. Khan H, Baig F, Mehboob R. (2017) Nosocomial İnfections: Epidemiology, Prevention, Control And Surveillance. Asian Pacific J Trop Biomed;7(5):478-82